

Eindtermen: laat ons het debat erover helder houden*.

Bram Spruyt, Phd, onderzoeksgroep TOR (VUB)

* Een ingekorte versie van deze tekst verscheen in De Standaard, 23/2/2016.

De onderwijswereld is gestart met een debat over de herziening van de eindtermen van het leerplichtonderwijs. Begin februari lanceerde Minister Crevits daartoe een website waarop iedereen kan meedenken. Dat zal nodig zijn. Gisteren raakte immers bekend dat de peilingstoetsen nogmaals aantonen dat een aanzienlijk gedeelte van de leerlingen de huidige eindtermen niet bereikt. Vandaag stellen we dat vast voor wiskunde. In voorgaande jaren werd de vaststelling gemaakt voor PAV, Frans en andere vakgebieden.

Peilingstoetsen zijn slechts één instrument uit een bredere kwaliteitszorg. Maar het is wel een heel belangrijk instrument omdat het rechtstreeks meet wat de output van ons leerplichtonderwijs is. In die zin gaat een debat over eindtermen de facto ook over de overgang tussen secundair en hoger onderwijs. Men dient zich inderdaad de vraag te stellen waarom we in Vlaanderen vandaag druk bezig zijn met het ontwikkelen van allerlei oriënterings- en toelatingsproeven voor leerlingen die 12 jaar leerplichtonderwijs gevolgd hebben. Zeker in een zo strak gedifferentieerd onderwijssysteem als het Vlaamse zou men op basis van het behaalde diploma vrij accuraat moeten kunnen voorspellen of een jongere een bepaalde richting in het hoger onderwijs zal aankunnen. Een leerling zou dat ook mogen weten zodanig dat hij doorheen het secundair onderwijs weloverwogen keuzes *kan* maken. Als dat niet het geval is, moeten toch ernstige vragen gesteld worden bij wat diploma's secundair onderwijs vandaag precies waard zijn. Wat kan een diploma immers anders zijn dan een garantiebewijs dat men bepaalde kennis en vaardigheden beheerst? Dus veeleer dan met oriëntatieproeven symptomen te bestrijden, dient inderdaad een debat over de eindtermen gevoerd te worden. Dat debat zal onvermijdelijk gaan over de wijze waarop secundair onderwijs aan dient te sluiten op hoger onderwijs of de arbeidsmarkt.

Een debat over de eindtermen dient echter helder gevoerd te worden. Eindtermen zijn minimumdoelstellingen die door de overheid vooropgesteld worden en door alle leerlingen die een bepaald type onderwijs volgen behaald *moeten* worden. Eindtermen vormen de basis waarvan de onderwijsnetten vertrekken bij het formuleren van leerplandoelstellingen. Het zijn die leerplandoelstellingen die het onderwijs dat men volgt, tracht te bereiken. Die specifieke verhouding tussen eindtermen en leerplandoelstellingen maakt twee zaken duidelijk.

Eén: onderwijs is veel ruimer dan de eindtermen. Eindtermen zijn het minimum, er valt dus ook niet op af te dingen. In zin is de vaststelling dat een substantieel gedeelte van de leerlingen bepaalde eindtermen niet behaalt echt wel confronterend. In die zin ook is het redelijk onbegrijpelijk dat die vaststelling 'genuanceerd' wordt met de stelling dat peilingstoetsen niet noodzakelijk rechtstreeks meten waarmee kinderen bezig zijn op school. Is dat niet juist de essentie van onderwijs, namelijk dat men zaken leert die men ook nadat de waan van de dag is vervlogen blijft meedragen? Helemaal onbegrijpelijk is Sarina Simenon haar suggestie dat peilingstoetsen slechts een indicatie vormen omdat scholen ook kijken 'naar de permanente evaluatie en het groeiproces van de leerling'. Dat laatste kan best een goede praktijk zijn met het oog op de studievordering doorheen het leerplichtonderwijs, maar niet in de derde graad van het secundair onderwijs en bij de toekenning van diploma's.

Twee: de minimumdoelstellingen zoals vervat in eindtermen gelden voor *alle* leerlingen in een bepaald type onderwijs. Eindtermen zijn inderdaad één van de weinige schakels die alle leerlingen in Vlaanderen ongeacht het specifiek pedagogisch project van hun school met elkaar verbinden. Ze vormen daarmee ook één van de weinige instrumenten die de overheid nog in handen heeft om via onderwijs gemeenschappelijkheid te creëren. In een onderwijsveld met grote verschillen tussen scholen, is dat geen overbodige luxe.

Beide elementen zijn belangrijk, maar hun combinatie is dat nog meer. Het debat over eindtermen zal inderdaad altijd geklemd zitten tussen tegengestelde verzuchtingen. Onderwijsverstrekkers pleiten doorgaans voor minder en meer algemeen (lees: vager) geformuleerde eindtermen. Dat geeft hen immers meer vrijheid om hun pedagogisch project ten volle te realiseren. Vanuit een bezorgdheid over gelijke onderwijskansen echter, zou men juist pleiten voor meer en specifiekere eindtermen. Meer en specifiekere eindtermen zijn immers veel nauwkeuriger te toetsen, te monitoren en bij te sturen indien nodig. Men werkt niet aan gelijke kansen door problemen en verschillen weg te stoppen. Een onderwijsbeleid dat zichzelf heeft opgelegd zich niet teveel te zullen moeien met *hoe* onderwijs ingericht wordt en zich beperkt tot te bepalen *wat* bereikt moet worden, doet er best aan goed op te volgen of datgene wat vooropgesteld werd ook effectief bereikt werd. In het debat over de hernieuwing van de eindtermen zal gezocht moeten worden naar een evenwicht tussen die twee verzuchtingen. Maar dat diploma's het effectief behaald hebben van eindtermen moeten weerspiegelen, daar kan niet van afgeweken worden.